

# A kőleves

Magyar népmese

Illusztrálta: Szabó Enikő

**E**gyszer régen, igen-igen régen egy szegény falusi legény elhatározta, hogy vándorútra indul. Ment, mendegélt, napokon, éjszakákon át **barangolt**, míg egyszer csak nagyon megéhezett.

Mivel útitársnyájában már nem talált egy morzsányit sem a hazai **cipóból**, elhatározta, hogy betér a közeli faluba, majd csak akad valaki, aki megkínálja egy kis meleg étellel. Csakhogy abban a faluban egyetlen jószívű ember sem lakott.

- Ha nem látnak vendégül sehol, nem tehetek mást, majd főzök magamnak kőlevest - mondta a legény az utolsó ház gazdájának.

Elcsodálkozott ezen a gazda, és csakhamar híre **terjedt**, hogy a messziről jött vándor kőlevest akar főzni. A nagy csodára **nevetve** futottak össze az emberek. Hoztak a falubeliek edényt, a szegény vándorlegény pedig megtöltötte vízzel, és beletette a követ.

- Megengedné valaki, hogy a fazekat rátegyem a tűz helyére?



Persze, hogy megengedték, mert nagyon kíváncsiak voltak, hiszen kőlevesről még egyikük sem hallott. Amint a víz **forrni** kezdett, így szólt a vándor:

- Egy kanál zsírral micsoda pompás illata lenne!

Hoztak neki zsírt három kanállal is. Minthogy a víz már javában forrt, egyre türelmetlenebbül várta a falu népe, hogy mi lesz. A legény megkóstolta a levest, és így szólt:

- **Pompás**, csak egy kicsit sótlan! Jó volna bele egy kevéske só!

Hoztak több marékkal. A legény megkavarta a levest, és újból **megízlelte**.

- Ha egy **kevés** káposzta is volna benne, nincs ember, aki meg ne nyálná a tíz ujját utána!

Erre az egyik asszony beszaladt a veteményeskertbe, és három nagy fej káposztát hozott. A vándor megtisztította, és **beleszelte** a párolgó levesbe. A víz csak egyre forrt. A leves már majdnem elkészült, mikor a vendég váratlanul ismét megszólalt:

- Ha még egy falat kolbással is megörvendtetnének, igazán fölséges lenne a leves!

Hárman is vágtak neki egy-egy darabka kolbászt, sőt volt, aki egy jókora kenyeret is hozott. A legény bedobta a kolbászdarabokat a vízbe, és csakhamar elkészült a leves.



Akkor levette a tűzről, tarisznyájából kanalat **horgászott** elő, **körülményesen** leült, és jóízűen **falatozni** kezdett. Közben nagyokat harapott a kenyérből. A fazék rövidesen kiürült, csak a kő maradt az alján.

A falubeliek, akik **szájtátva** álltak körülötte, szinte egyszerre kérdezték:

- Hát a kővel mi lesz?

- A kővel? Azt megmosom, és elteszem máskorra, amikor újból olyan helyre érek, ahol semmivel sem kínálják meg a fáradt vándort...



## Keresd a választ a mesében!

### *Kérdések és feladatok*

1. Röviden összefoglaljuk a történetet. Figyelj jól, és ha olyan állításokkal, szavakkal találkozol, melyek nem igazak vagy nem illenek a mesébe, akkor azokat húzd át!

Egy gazdag városi legény lóháton útra indul. Nappal vándorol és éjjel az erdőben alszik. A hosszú úton ő és a lova is éhes lesz. Betér egy faluba, ahol a vendégfogadóban csak a lovának tudnak enni adni. Minden háznál enni kér, de sehol nem kínálják étellel. Az utolsó háznál talál egy jólelkű gazdát. Itt elhatározza, hogy megtréfálja a falusiakat. Olyan dolgot ígér, amit azok még nem láttak: kőlevest fog főzni. A főzéshez sok mindent kér: lisztet, sót, olajat, zsírt, hagymát, petrezselymet, káposztát, kolbászt, szalonnát, kenyeret, sárgarépát, fokhagymát és pirospaprikát is. A kíváncsi falusiak szívesen hoznak mindenkől, mert szeretnék látni, mi lesz a kővel, amely a levesben fő. A legény és a falusiak együtt jóízűen megeszik a levest és a puhára főtt követ is. Az ebéd után a vándor megköszöni a szíves vendéglátást, és továbbmegy egy másik faluba, hogy ott újabb követ főzzön vacsorára.

2. Írj egy rövid történetet arról, hogyan fogadták ebben a faluban a következő vándort, aki éhesen és fáradtan érkezett! Változtatott-e a falusiakon az, ahogyan a legény ráébresztette őket a fukarságukra?

---

---

---

---

3. Olvasd úgy a mesét, hogy a piros betűvel szedett szavakat helyettesítsd rokon értelművel! Írd le ezeket a szópárokat! Segítedre lehetnek a következő (nem sorrendben leírt) szavak, ha azokat a megfelelő alakban használod: *vesz, előkotor, megy, kenyér, kóstol, egy kis, cseppnyi, fő, fenséges, pazar, vág, eszik, kacifántos, ámul, kacag*

---

---

---

4. Milyen szavakkal fejezi ki a mesemondó, hogy valamiből *nincsen sok* vagy *nem kell sok*?

---

5. Keresd meg és írd le a mesében található *élelmek* nevét!

---

---

6. Mit tett ezek közül a vándor a levesébe, és mi az, amit a leves mellé evett? \_\_\_\_\_

---

7. Mi az, ami *minden levesben* van? \_\_\_\_\_

8. Mit kell tennünk minden leves készítésekor ezzel az anyaggal és a benne lévőekkel? \_\_\_\_\_

9. Milyen *fűszert* kért a vándor falu népétől? \_\_\_\_\_

10. Milyen más fűszerek kerülhetnek egy-egy levesbe?

---

11. Melyik a híres magyar ételek (gulyások, halászelevek) kedvelt fűszere? Segít a rajz, ha a növény neve elé egy szín nevét írod! \_\_\_\_\_



12. Miben készítette a legény a levest? \_\_\_\_\_

13. Milyen más *edényeket* használunk ételkészítésre? Nevezd meg legalább hármat!

---



14. Mire helyezte a vándor ezt az edényt? \_\_\_\_\_



15. Milyen más nevet is használhatunk erre a főzőeszközre?

---

16. Milyen szavakkal fejezi ki a mesélő, hogy a vándor *evett*? Sorold fel őket!

---

17. Melyik az a mondás, amely azt fejezi ki, hogy *az étel ízlett*? Segítségül keresd a szövegben azt, amiből tíz van!

---

18. A mesemondó milyen kifejezéssel fejezi ki, hogy a falubeliek *csodálkoztak*? Hogyan tették azt? (Mit felejtettek nyitva, tátva?) \_\_\_\_\_

19. A kőleves tréfás megnevezés helyett milyen nevet adhatnánk az elkészült levesnek? Gondolj arra, hogy mi került a levesbe!

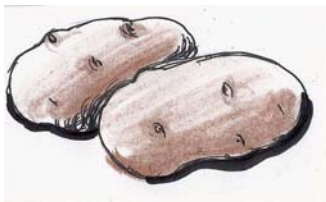
---



20. Honnan hozta az asszony a levesbe szánt káposztákat? Mit jelent a *vetemény* szó? Sorolj fel néhány növényt, melyet a *veteményeskertben* termesztenek és levesfőzéshez is használnak!



21. Válassz a fenti és az alábbi rajzok közül, és a *kőleves* mintájára írd le a kiválasztott élelemből készült leves nevét!



22. A veteményeskertben vagy más néven *konyhakertben* termesztik a *zöldségfélét* vagy egyszerűbben a *zöldségeket*. E szóhoz kötődik a szólás: *zöldségeket beszél*, melyet arra mondanak, aki ostobaságot mond. A rajzokon láthatókból leves is készíthető, ám nem a veteményeskertben teremnek, vagyis nem *leveszöldségek*. Írd le a nevüket és a belőlük készített leves nevét!



23. Keress olyan levesneveket, melyeket valamely foglalkozás nevéből alkottak! Vedd figyelembe, hogy a *leves* helyett a magyar nyelvben a *lé* szót is használják!





24. Bizonyára hallottál már **Babszem Jankóról** és **Borsószem királykisasszonyról**. E két mesehős neve alapján nevezd meg két igen ízletes és a magyar nép által is kedvelt levest! Segítenek a rajzok is!



25. Miért nevezték el a két mesehőst a bab-, illetve a borsószemről? Milyenek voltak mindketten? Ha nem ismered, ajánljuk, olvasd el mind a két mesét! \_\_\_\_\_

26. A babot számos vidéken másként nevezik. Könnyen rájössz erre a névre, ha elolvasod **Az égig érő paszuly** című magyar népmesét. Ha nem láttál még „égigérő” paszulyt, ültess otthon el egy babszemet, és figyeld meg, hogyan nő, miután kikelt!

27. Mi volt a szokás régen a tanyákon és a falvakban, hogyan fogadták a vándorúton lévőket? Mit cselekedtek a háziak a vendéggel? A válaszhoz használd fel a **vendég** szót! \_\_\_\_\_



28. Hogyan nevezték azokat az út menti helyeket, ahová az éhes, fáradt vándor betérhetett (**ahol a vendéget fogadták**)? Ismét segítségedre lehet a **vendég** szó, de fogalmazhatsz rövidebben is, e szó nélkül. \_\_\_\_\_

29. Hogyan nevezik azt a magyar **pusztai** vendégfogadót, ahol valamikor a szekér és a lovak is tető alá kerülhettek? Segítségül elmondjuk, hogy ilyen fogadóba térhet be ma is a vendég, ha a **hortobágyi** kilenclyukú hídon megy keresztül, és ilyen fogadókhöz kötődnek a betyártörténetek is, többek között a híres **alföldi** betyárról, **Rózsa Sándorról** szóló történetek. Válaszolj!

a) *Mi a fogadó neve?* \_\_\_\_\_

b) *Kik voltak a betyárok?* \_\_\_\_\_

c) *Hol fekszik a Hortobágy?* \_\_\_\_\_

30. Miért mentek a legények vándorútra? Írj le egy-egy mondatban legalább két olyan okot, amiért a fiatal legénynek útra kellett kelnie!

\_\_\_\_\_

31. Vándorútra nemcsak egyedülálló legények mentek. Volt és a mai napig is vannak olyan társaságok (társulatok), melyek faluról falura, városról városra vándorolnak. Melyek ezek? Segítségedre lehet **Petőfi Sándor** néhány verse, melyet a feladatok után találsz meg. Olvasd el a verseket, és azok alapján válaszolj a kérdésre: milyen társulattal vándorolt a híres magyar költő?

\_\_\_\_\_

32. Milyen volt a mesebeli legény? Az alább felsorolt tulajdonságok közül válaszd ki azokat, melyeket a mesemondó említ, illetve amelyekre a meséből következtetsz! Állítsd párba a felsorolásból

az egymással ellentétes tulajdonságokat! (szegény, fiatal, jóllakott, komoly, gazdag, fáradt, reménykedő, öreg, szomorú, találékony, jókedvű, élhetetlen, tréfás, éhes, csüggedt, pihent ...)

---

---

---

33. Indokold meg az általad választottakat a mesében található szavakkal vagy a saját véleményedre alapozva!

34. Milyenek voltak a falusiak? Készíts most is párokat az ellentétes tulajdonságot jelölő szavakból! (kíváncsiak, vendégfogadók, jószívűek, közönyösek, adakozók, kicsinyesek, fukarok, türelmesek, érdeklődők, nagylelkűek, vidámak, szomorúak, türelmetlenek, érdektelenek, fösvények...)

---

---

35. A mese *tréfás mese*: a legény *furfanggal* éri el, hogy a kezdetben *fukar* falusiak enni adjanak neki. Olyan dolgot ígér, amiről az emberek még nem hallottak, ezzel felkelti kíváncsiságukat. Válaszolj röviden (legtöbb két-három szóban) a kérdésekre!

a) Mi volt a legény célja? \_\_\_\_\_

b) Mit ígért a falusiaknak? \_\_\_\_\_

c) Milyenné váltak a kezdetben *fösvény* emberek a legény *leleményessége* következtében? \_\_\_\_\_

36. Sok magyar közmondásban, szólásban szerepel a leves szó. Tudsz-e példát mondani olyan alkalomra, amelyre illik valamelyik? Meséld el!

a) Ha valami, ami kevésbé fontos, többre kerül, mint ami a fő dolog, azt mondjuk: *Többre kerül a leves, mint a hús.*

b) Ha az eszköz is fontos, amivel célunkat elérjük, azt mondjuk: *Aki levest akar enni, legyen kanál a kezében!*

c) Amikor valaki megghiúsítja másnak a szándékát, azt mondjuk: *Beleköp más levesébe.*

d) Aki elrontja a dolgot, arról azt mondjuk: *Elsózza a levest.*

e) Amikor delet harangoznak, vagy amikor ebédidő van: *Levesre harangoznak; illetve*

*Húzzák már a levesnótát.*

f) Ha valaki akkor is nevet, ha nincsen semmi oka rá, azt arra intik: *Ne neved, mert kifut a leves!*

g) Ha valami nem annyira veszélyes, mint amilyennek tűnik, akkor: *Nem eszik a levest olyan forrón, ahogyan főzik!*